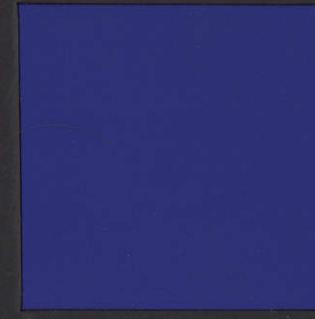
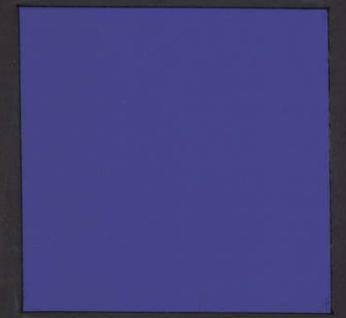
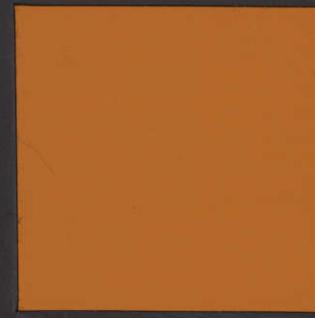
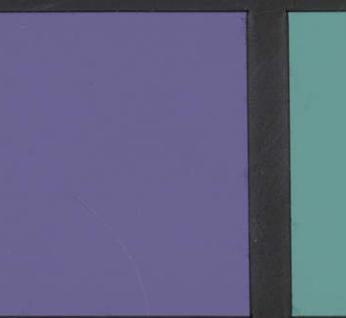
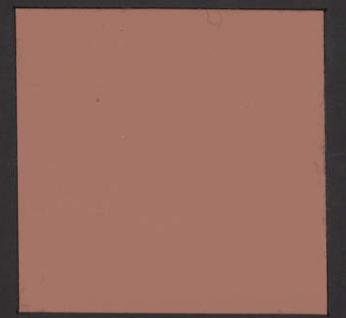

colorchecker CLASSIC

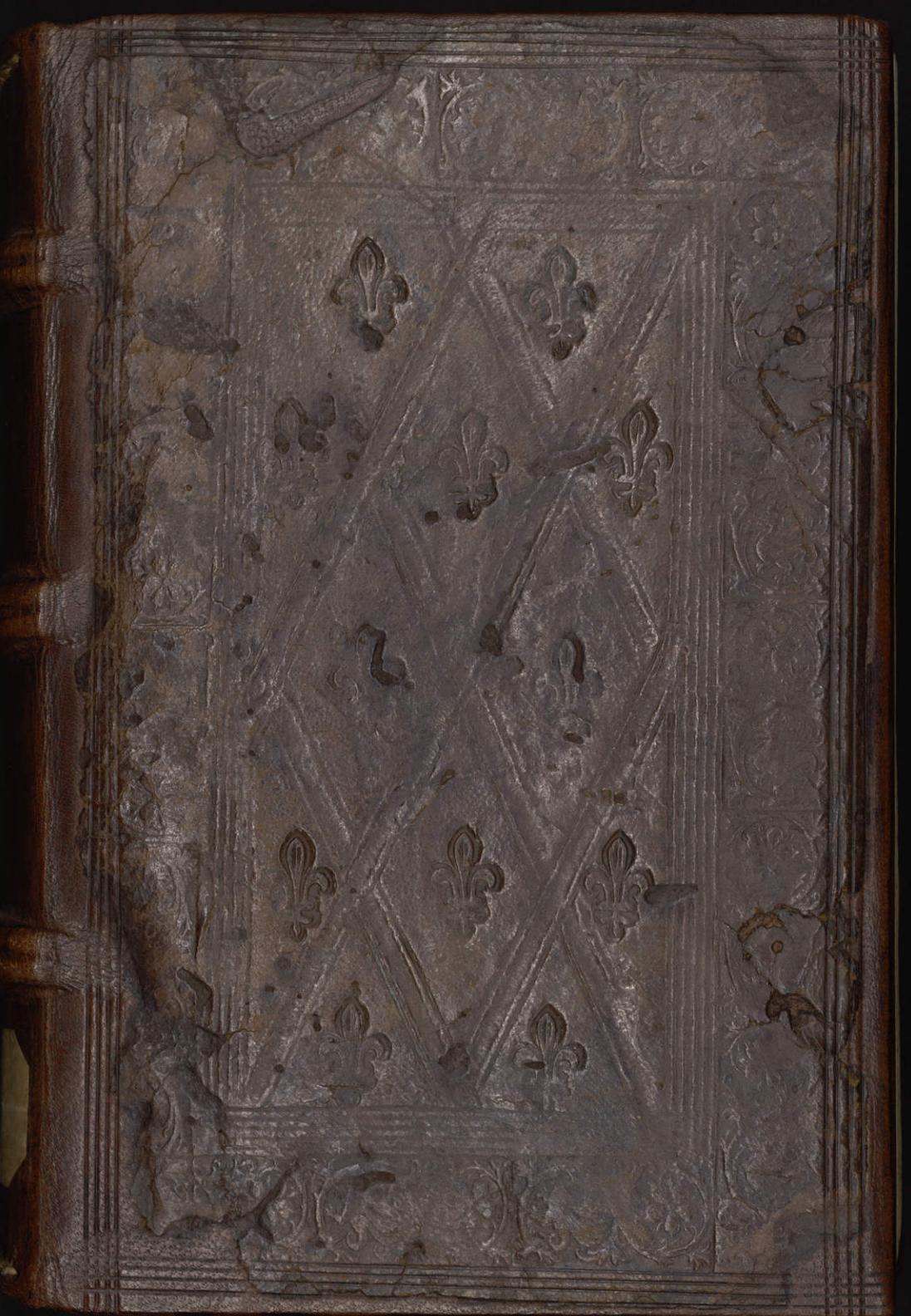
+

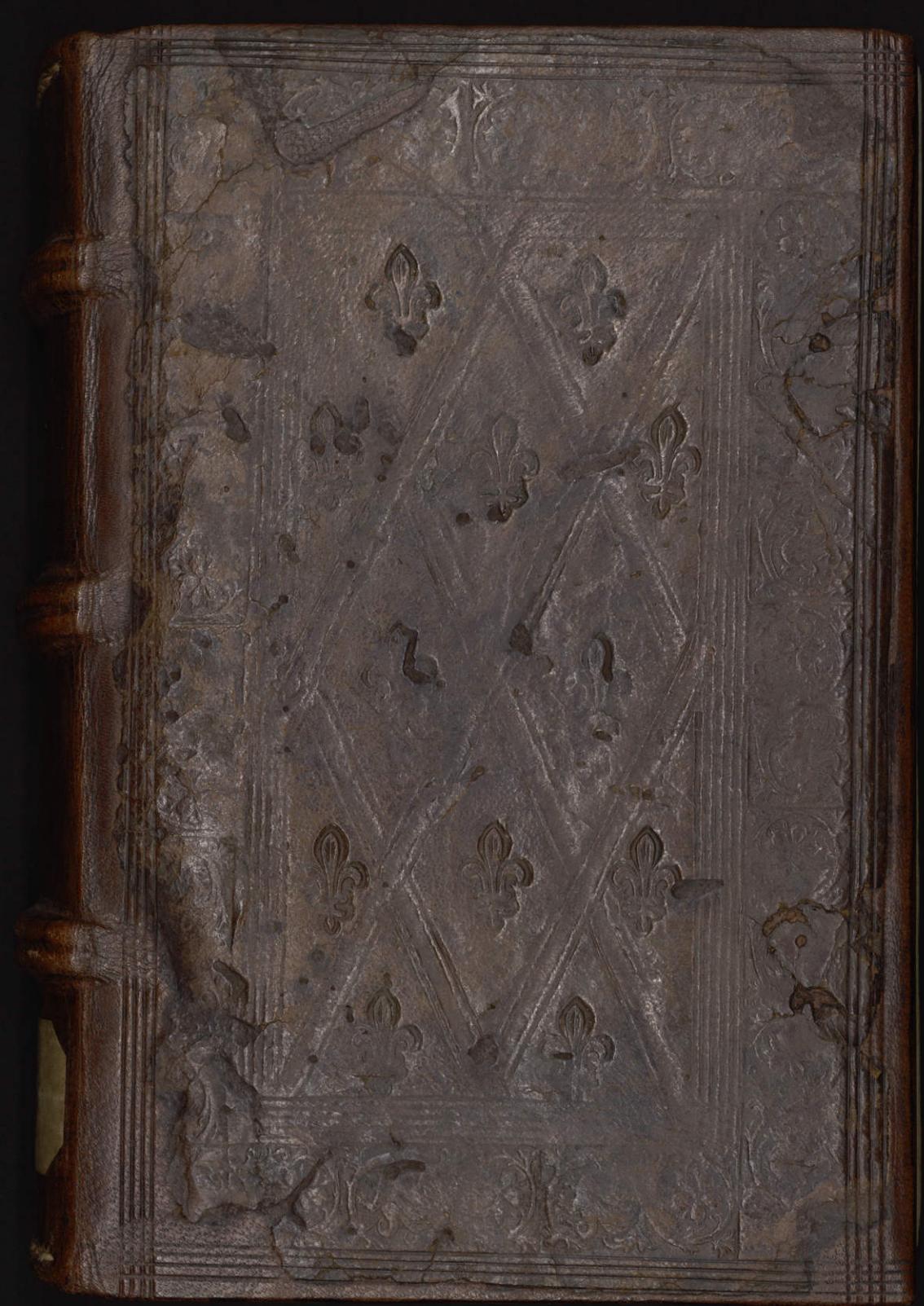
x-rite

mm

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
(cm)

969

Deu!

E

10283

Réparé à l' atelier de
la bibliothèque en **1973**
Mr Perrot -Minnot

Nature verborum cum inter,
rogationibus. *Petri Mamoru*

Dicitur per prophetam cum iudeis
tempore audiens.

Cipri manoris viri peritissimi notule de verborum naturis erudientibus iuuenibus perutiles feliciter incipiunt.

Tiuenes scolares congrue et decenter latinum intelligant et loquant: expedite hunc breuem tractatum facere de verbis et naturis ipsorum. in quo non modica utilitas immo magna notis grammaticis preparatur. **C**unde primo determinabitur de divisione verborum secundum orationem distinctione ipsorum. tertio de naturis eorum. et cum hoc ponetur notabilia facilitate et exempla per que iuuenes scolares ista intelligent faciliter. **C**unde prima divisione verborum est quod quedam sunt personalia; alia impersonalia. Verba personalia sunt quod habent certum numerum et certam personalitatem; ut amo est singularis numeri et parvae personalitatem determinante ira quod non potest esse alterius numeri nec alterius personalitatis. Sed verbum unum longale est illud quod non habet certum numerum nec certam personalitatem. ut edet et legat: quod non sunt aliqui numeri nec aliqui personalitatis determinantes. **C**unde primo determinabilius de verbis impersonalibus: sed de personalibus. **C**alterius sciendum est quod verba impersonalia quedam sunt impersonalia actiue vocis. alia sunt passiue vocis. **C**ertum impersonale actiue vocis est illud quod habet vocem similem terciis personis verbis actiuis: ut penitet. sed verba impersonalia passiue vocis sunt illa quod habent voces similes terciis personis verbis passiuis: ut legitur. **C**unde primo dicitur de verbis impersonalibus passiue vocis. scilicet de verbis impersonalibus actiue vocis: et postea de personalibus. **C**Sedetur de verbis impersonalibus passiue vocis. **C**Lirca verba impersonalia passiue vocis est sciendum quod omissa opinione diversorum doctorum ipsa habet talenaturam et construitur sicut ablativo casu a parte ante a: vel ab: praepositione mediate: sicut in tali casu sicut verba a quibus descendunt. **C**ut a me amatur petri. **C**unde si verba a quibus descendunt verba impersonalia passiue vocis regant rem agentem a parte ante et rem patientem a parte post: ita etiam sua verba impersonalia passiue vocis regent rem agentem a parte ante et rem patientem a parte post: ita etiam patientem a parte post: ut a petro docetur iohannem: sed si verba impersonalia passiue vocis regant rem patientem a parte ante et rem agentem a parte post: ita etiam sua verba impersonalia passiue vocis ab ipsis descendunt. **C**ontra dictum est quod a tribus maneribus descendit verba impersonalia passiue vocis. **C**ontra dictum est quod a tribus maneribus. **C**ontra dictum est quod a verbis actiuis ut de amo habemus amatur amabatur: secundo a verbis neutris transitivis ut de aro habemus aratur arabatur: et tertio a verbis neutris absolutis ut de curro habemus curratur currebat. **C**ontra dictum est quod per verba actiua intelliguntur verba communita: prout significant actionem et de criminio: habemus criminatur criminabatur: et deponentia actionem significativa et de depreco: habemus deprecatio: depredatio: depredatabatur: ut patet per dominum. **C**ontra dictum est quod a verbis impersonalibus actiue vocis. **C**ontra dictum est quod a verbis impersonalibus actiue vocis est sciendum quod Matria verba impersonalia actiue vocis scilicet intercessione refertur et est impersonaliter.

a. 11.

sumpta & accepta ppter cōstruuntur cū genitivis om̄is dictionis casuā tam singularis numeri & pluralis & a pte post cū infinitivo ut perī interest studere tñ ab ista regula excipiunt ista tria pnoia sc̄ ego tu sū. quia predīcta verba nō cōstruunt cū ḡtō istoꝝ pnomini primitivoꝝ male enī dicere mei interest. tc. s̄ loco istoꝝ trium pnomi primitivoꝝ ponimus ablativos qnqz pnomini possessivoꝝ i feminino ḡtie & in singulari numero: vt loco de mei ponimus mea: loco de tui tua: loco de sui ponim⁹ sua: in plurali numero male enī dicere nostri interest legere: vestri interest disputare. s̄ loco de nostri ponimus nostra: loco de vestrum ponim⁹ vestra. tc. vnde de istis ablis daf intelligere vel vtilitate hoc ē causa cōclūdēt. ¶ Alterius est sciēdī q̄ ista tria vñba imponalia nō habet nisi tercias psonas in t̄: terminatas in singulari numero & sunt cuiuslibet numeri & cuiuslibet persone indeterminate & sic declinant. Interest intererat interfuit interfuerat intererit intersit interesto itereset interfüsserit intersit itereset itererit interfüsserit itererit interfüsserit interfüsserit. Refert bat. retulit retulerat refererat referat referret retulisset referat ferat referret retulerit retulisset retulerit referre retulisse. Est erat fui fuerat erit sit eset fuisset sit sit eset fuerit fuisset fuerit esse fuisse. ¶ Alterius est sciēdī q̄ ista quatuor verba imponalia actiue vocis sc̄ iuuat decet delectat & oportet constitutur cum ac̄ō casu a parte ante & cum infinitivo a parte post: vt petrum iuuat legere. et sic hec verba bene declinantur. Iuuat bat. iuuat tuerat iuuabit tueri iuuato iuuaret. iuasset. iuuet uer. uarer. uerit. iuisset. uerit. uare. iuuisse. Decet cebat. decuit cuerat. cebit. ceat. ceto. cerer. cuiusset. deceat. ceat deceret decue rit cuiusset. cuerit. decere decuisse. Delectat delectabat. taurat. delectauerat crabit. delectet lectato. delectaret uisset. delectet delectat lectauerat. delectauisset uerit. lectare. delectauisse. Oportet oportebat oportuit uerat. tebit. oporteat tetō. teret. tuisset. oporteat. oporteat teret. tuerit. tuisset. tuerit. oportere oportuisse. ¶ Alterius est sciēdī q̄ ista quinqz verba ipersonalia actiue vocis sc̄ penitentia edet miseret pudet p̄iget. cōstruuntur a parte ante cum accusatiuis de re paciente & cū ḡtō a parte post de re agēt: vt me edet peccati: vt pat̄ per vñsus. Accusat tediē sed generat faſtidē. Qui recipit tedium quartum: qui dat ḡtū. Unde regit a parte ante actiū ex vi nature verbi. & ḡtū a parte post ex vi transitionis: vt pat̄ per doctrinale. Natura primum: sed transitione secundum. & sic declinatur. Penitentia penitebat tuit. tuerat. tebit. teat. tetō. teret. tuisset. penitent teat. penitent tuerit. tuisset. uerit. penitere penitusse. Edet tedebit pertesum est vel per tesum fuit pertesum erat vel pertesum fuerat tedebit tedebit tedebit pertesum sit vel pertesum fuerit pertesum esset vel pertesum fuisset. prelūm erit vel pertesum fuerit tedere pertesum esse vel pertesum fuisset. Miserebat misertum est vel misertum fuit misertum erat vel misertum fuerat miserebit misereat miseret misereret miserti esset vel miserti fuisset misertum erit vel misertum fuerit miseret miserti esse vel miserti fuisset Pudet pudebat puduit duerat. debit. deat. dero. deret. duisset pudet p̄iget deat deret. duerit. duisset. duerit. pudere puduisse. P̄iget p̄igebat p̄iguit guerat. gebit. geat. geto. geret. guisset. geat. geat. geret. guerit. piguisset guerit. pigere piguisse. ¶ Alterius sciēdū est q̄ ista duo verba ipersonalia actiue vocis sc̄ edet & miseret nō habet. p̄primum p̄terit. s̄ iūp̄lēt ipsum sicut verba passiva: vt miseret miserebat misertum est vel misertum

3

fit miserum erat vel miserum fuerat. et sic de alio verbo scz redet hoc.
Mota q̄ verba supradicta possunt construia parte postcum infinitivo loco
genitivi. vt me penitus peccasse. **C** Alterius est sciendum q̄ ista octo verba
impersonalia actiue vocis scz contingit: accidit. euenit. placet. libet. licet. si
quer. et vacat. habet talē naturā q̄ cōstruuntur cū datiuo a parte ante et cum
infinitivo a parte post: vt nichil placeat legere. **C** Unde ista verba capiuntur
dupl: vno modo glōnaliter: alio mō imglōnaliter. Quādo capiuntur glo
naliter cōstruuntur cū nō a pte ante et cū datiuo a parte post: vt hoc st̄ngit
michi. h̄ quādo capiuntur imglōnaliter th̄chab̄t et alē naturā sicut dictū est
Ex his p̄q sunt viuantib⁹ vba imglōnaliter actiue vocis h̄ si reperiuntur plu
ra sicut expedit et cōst̄. at cōstruunt cū actiue a parte ante et cū infinitivo a pte
post: vt expedit iura iuribus cōcordari constat esse rem. Et quis aliqui
aliter dicant de naturis verbis impersonali si q̄ dictū sit: tamen communior
opinio modernorum ita se habet ut dictū est: et sic hec vba declinant. **C** Cōtin
git contigebat contigit gerat. get. gat. gito. contingeret gisset. gat. gat. ge
ret. gerit. tigisset. gerit. contingere contigisse. Accidit accidebat accidit
acciderat det. dito. deret. disset. accidat dat. deret. derit. disset. derit. accide
re accidisse. Euenit eueniebat euenit nerat. eueniet nat. euenito eueniret
nisset. eueniat nat. nuret. nerit. nisset. nerit. euenire euenisse. placet plas
cebat placuit. cuerat. cebit. cero. ceret. cuisset. ceat. placeat placeret cuerit.
cuisset. cuerit. placere placuisse. Libet libebat. libuit. libuerat libebit. beat.
beto. beret. buisset. beat. libeat. liberet. buerit. buisset. libuerit. bere. libuisse.
Licit licet licuit licuerat cebit. licet at liceto liceter licuisset licet at ceat. lis
ceret licuerit licuisset licuerit licere licuisse. **L**iquer liquebat liquit liquebat
liquebit liqueat liqueat liqueret liquisset libueat. liqueat liqueret liquerit
liquisset liquerit liquere liquisse. Vacat vacabat vacauit vacauerat cabit.
vacat cato. caret. cuisset. vacet. caret. cuerit. avcisset. carerit. vacas
re. vacuisse.

C Sequitur de verbis actiuis.

C Circa verba actiua est sciendum q̄ verbum actiuum est illud quod ter
minatur in o: et bene potest accipere r: super o: et facere de se passiuum termi
natū in or: vt amo amor et significat actum transeuntem in rem rationa
lem: vt ego amo petrum. **C** Alterius est sciendum q̄ verba que possunt con
strui cum isto accusativo hominem sunt actiua. h̄ illa que non possunt con
strui cū isto actō hominem sunt neutra: vt p̄z p̄d. **A**ctiuum dictis hominē si
lungere possit. Sed neutru dicis hominē si lungere nequis. **C** Alterius est
sciendum q̄ vba actiua habet talē naturā q̄ cōstruunt cū noīat: uo a pte ante
de re agente cū actō a pte post de re patiēte. Exempli vt ego amo petrum
etia possunt cōstruunt cū ablatiuo a pte post mediāte ista p̄pone pro: vel sine
p̄pone: exempli cū p̄pone: vt ego amo petri bono amore. **C** Alterius est sci
endum q̄ verba actiua habet duo t̄pā part: cipū scz p̄fens terminatiū in ans
vel in ens: vt amans vel legens: vel futurū terminatum in fūs: vt amatū
tus et habent illa dno t̄pā in significatione actiua.

C Sequitur de verbis passiuis.

C Circa verba passiuia est sciendum q̄ verbum passiuum est illud quod ter
minatur in r: et potest dimittere r: et redire in suum actiuum: vt amo remo
tar et amo. Ex quo patet q̄ due conditiones requiruntur in vba passiuis.
C Alterius est sciendum q̄ vba passiua tales naturā habet q̄ cōstruuntur
a.iii.

cum nominativus a parte ante in re patente: et cum nominativus in re agente: a vel ab: prepositione mediante. unde quando ablativus incipit per vocem tunc debemus ponere ab: ut amor ab illo. sed quando incipit per consuetudinem tunc debemus ponere a: ut amor a petro. **V**isus. Quod facit a: facit ab: sed i: hoc differre videtur. **V**b cum vocalis sed a cuius consona iunge. **C**alterius sciendum est quod verba passiva costruuntur cum accusativo duobus modis. Uno modo per synodochem: ut frango tyblam. Altero modo quod descendit a verbo regente duos accusativos: ut doceor a te grammaticam tu doceris me grammaticam. Tertio modo per intellectum infinitum: ut capta pacescunt herbas. **C**alterius sciendum est quod verba passiva sunt duo tempora principia pateris terminati in tuis vel in suis: et futurum in ipsis. ut de amore habens amatus amandus: de video visus videndus. **C**alterius est sciendum quod qualiter naturam habet verbum in eius prima persona taliter habet: et eius totum codeclinatur a parte ante: sed infinitus verbi personalis passiuus vocis gerendia et stipula et omnes infinitus modi preter infinitum verbi impersonalis tam actiue vocis quod passiuus habent talern naturam et constitutur cum accusativo a parte ante et a parte post sicut verba a quibus descenduntur. Exempli de gaudientur: ut me audiatur et datus est missam: me audiendum est petrum: sum inter me amandum est a petro. Exempli de supinis: ut vado auditum missam. Exempli de infinitibus ut me amare iohannes est virtuosum. Et quo patet quod modo differt infinitus verbi passiuus et verbi impersonalis passiuus vocis sex participia nullam naturam habent a parte ante: sed a parte post sicut verba a quibus descendunt: ut amans petrum.

CSequitur de verbis neutris.
Circa verba neutra est sciendum quod verbis suis neutris quedam sunt transiecta: alia sunt neutropassiva: alia substantiva: alia neutrapassiva: alia sunt absoluta. **C**irca verba neutra transitiva est sciendum quod verbum neutrum transituum est illud quod terminatur in o: et secundum ipsum non habet nisi tertias personas iperatuum et costruitur a parte post propter sine propone et sine figura cum accusativo casu significante rem irrationalē: ut bibo vīnū a te terram: et habet eadem participi tempora in actu et voce et passiuus sicut verba a quibus descenduntur. **C**irca verba neutra substantiva est sciendum quod verbi neutri substantiuus est illud quod significat actum primi irrevolubile in alterius acti pectorum que omnis alii actus verbales resoluuntur et sunt tria simplicia. **V**era substantia tria sunt et tantummodo verba. Sun fio ex isto his nil plus dare quero. **C**alterius est sciendum quod verba substantiva habent talen naturam et costruuntur cum nominativo a parte ante et cum nominativo a parte post: sed illi pertineant ad idem vel videantur pertinere. Exempli quidam pertinere ad idem sunt iohannes. Exempli ut videns pertinere: ego sum bonus: sed quidam illi casus non pertinere ad idem nec videns pertinere: nunc costruuntur cum nominativo a parte ante: et a parte post cum dative: vel cum genitivo: ut capa est petri vel petro. Possunt etiam costrui cum accusativo vel cum ablativo mediante prepositione: ut deus est bonus per essentiam: ut ego sum in domo. Unde notandum est quod habent duo tempora participia sicut verba neutra transitiva: et de sum habemus ens et futurus. **C**alterius est sciendum quod sunt quinque verba neutropassiva scilicet: audeo. soleo. fio. gaudeo. fido. **X**. Alio tempore soleo fio quod gaudeo fido. **X**. Quinque puer numero neutropassiva sunt. Et habent talen naturam et costruuntur cum nominativo a parte ante: sed a parte

post diversas habent naturas. nam audeo et soleo construuntur cum insita
natura a parte post: ut audeo currere. soleo disputare. Sed si o et fido cons-
truuntur cum ablativo mediatis positione in: vel de: ut si o in vobis. sed
gaudeo construuntur cum ablativo sine positione ut gaudeo pulchro tempore
sed de natura huius verbi si o patebit in sequenti. **C**irca verba neutra
passiva sciendum est q̄ verbum neutropassivum est illud quod sub voce neu-
tralit caret proprio prerito: sed supplet ad modum verborum passiuorum:
ut audio ausus vel fui. **A**lterius est sciendum q̄ ante q̄ aliquod verbum
sit neutropassivum due conditiones requiruntur. **N**atura q̄ habeat vocem
neutralem: et propter hoc remouentur verba passiva: ut mereor. **S**econda
q̄ nō propriū p̄teritum sed supplet ad modū verborū passiuorū et per p̄te-
ritum participiū et per presens et per p̄teritum perfectū desum es fui: ut au-
deo ausus vel fui. **A**lterius est sciendum q̄ verba neutropassiva habent
dua tempora participiū sc̄z p̄sens p̄teritum et futurū terminatum in rū: ut au-
deo ausurus. vnde habent p̄sens et futurū terminatum in rū in q̄thi neu-
tralit sed habent p̄teritum ratione circuloquii p̄teriti. Et si queratur utrum
prandeo sit neutropassivum. Respondeat q̄ nō quis habet p̄p̄sum p̄teritum
q̄licet habeat vocem neutralem tamē habet p̄p̄sum p̄teritum sc̄z p̄ndit.
Cibi notandum est q̄ prandeo construitur cum nominativo a parte ante dñe
agente et cum accusativo a parte post de re paciente: ut prandeo pisces et ha-
bet prandens et pransurus in significacione actiua. sed habet pransus in
significacione passiua. **S**equitur de verbis neutris passiuis. **C**irca
verba neutra passiva est sciendum q̄ verbum neutrū passivum est illud
quod sub voce neutrali significat passionem et sunt quatuor: scilicet exulo
v apulo. veneo. fio: ut patet v verus. Exulo vapulo venio sio quatuor ista
huius passiui sub voce gerunt aliena. Et construuntur cum nominatio-
ne a parte ante: et a parte post sunt verba. **A**lterius est sciendum q̄ an-
te q̄ aliquod verbum sit neutrū passivum tres conditiones requiruntur.
Prima q̄ habeat vocem neutralem: et propter hoc remouentur verba passi-
ua. **S**econda q̄ significant passionem illatam: et per hoc remouentur studeo
et quiesco. **T**ertia q̄ nūn q̄ de se forment passivum: et propter hoc remouen-
tur nubo: quod antiquitus habuit passivum. vt reperitur in euangelio mor-
tuorum. Non nubent neq; nubentur. tc. **A**lterius est sciendum q̄ ver-
ba neutrapassiva habent duo tempora participiū scilicet p̄sens et futurū
p̄sens terminatum in ans vel in ens. vt de vapulo habemus vapulans
et futurū in rū: ut v apulatus. **C**irca verba neutra absoluta est sci-
endum q̄ verbum neutrū absolutum est illud quod terminatur in o. et non
potest acciperer: ab eo nec facere passivum terminatiū in o: vt quiesco. vne-
der sciendum est q̄ verba neutra absoluta habet duo tempora participiū sc̄z
p̄sens et futurū: p̄sens terminatum in ens. vt de curro habemus currēs
et futurū in rū. vt de curro habemus cursus. **A**lterius est sciendum
q̄ verba neutra absoluta habent talem naturam q̄ construuntur nomina-
tivo a parte ante: et a parte post habent diversas naturas q̄ verba q̄ primit
ad obliuionem vt oblitio. ad oblationē vt oblio. ad noxium vt no-
ceo. ad utilitatē vt pacifico. ad seruitum vt seruo. ad obedientiam vt obe-
dio. ad contrarietatem vt resisto. ad doctrinam vt notifico. ad nunciatio-
ne. et vt denuncio. ad petitionem vt peto. construuntur a parte post. Exempla
patent insipienti. sed verba absoluta que significant passionem ignorantiam

sicut caleo quo in sua significatione includunt istud romatum. *le me. cons*
truiuntur cum ablativo a parte post sine positione in re agente: vt ego pa
leo tunze. similiter verba que pprae sunt absoluta sicut domino et queso.
construuntur cum ablativo a parte post et mediate positione in: vt domino
in scia. Alterius sciendum est q verba que significant pendere exti
mare liceret emere construuntur cu nominativo a parte ante de re agente et
cum ablativo a parte post de re patiente significante precium. vt ego emi pa
nem tribus nbris: ticeo librum tribus solidis. unde si talia verba sint acti
ua regunt accusativum et ablativum. sed si sint neutra solum regat ablativus:
vt iste liber michi consistit tribus solidis. tamen istud verbum valeat con
struitur cum accusativo a parte post. vt iste equus alet centum fracos.
Alterius est sciendum q verba que pertinent ad spaciun. vt disto distas.
ad materiam ut fabrico fabricas. construuntur cum ablativo a parte post.
vt ista villa distat ab illa tribus leucas. faber fabricat frenum. Alterius
sciendum est q istud verbum solo solus significat debitum solvere
sive reddere et tunc construuntur cum nominativo a parte ante significante
illum qui solvit: et cum dativo a parte post significante illum cui solvitur: et
cum accusativo a pte post significante illam rem que solvitur et cum abla
tivo a parte post significante illam rem pro qua solvitur: mediante ista pre
positione pro: vt ego soluo tibi tres albos pro libro tuo. Alterius est sci
dum q verba que significant motum: vt ad quem. sicut vado construuntur
cum accusativo a parte post mediante ista prepositione ad: vt vado ad
ecclesiam. Et verba que significant motum et de vnde construuntur cum
ablativo a parte post mediante ista prepositione de: vt venio de ecclesia. et
verba que significant quietem construuntur cum ablativo a parte post me
diante: ista prepositione in. et queso in aula: et verba que significant mo
tum ut per quem construuntur cum accusativo a parte post mediante ista
prepositione per: vt transeo per villam. Alterius est sciendum q verba
que significant acquisitionem construuntur cum dative a parte post. Ad.
Omne tibi verbum dabit acquirendo datum.

Similiter omne verbum quod significat esse vel fieri construuntur cum
ablativo a parte post significante causam qua aliquid fit vel est. et omnia
ista possunt construi cum dativo vel cum ablativo a parte post: vt vir bel
licis vincit armis. Nec est mirandum si inter ista verba neutra sint po
sita aliqua verba activa: quia illa habent talem naturam sicut verba neu
tra absoluta sicut dictum est. Alterius est sciendum q verba que signi
ficant abundantiam. vt abundo plenitudinem. vt impleo vacuitatem: vt
egeo possunt construi cum ablativo a parte post: vel cum genitivo et ego
pane vel panis. Alterius est sciendum q verba absolute preter natu
ram predictam possunt construi cum ablativo a parte post mediante pre
positione in: vel de. Exemplum ut studeo in domo. venio de villa. et istud
verbum studeo quod est absolute constitutur cum accusativo a parte post
mediante ista prepositione supra in electa. Exemplum ut studeo lectio
nem: id est superlectionem. tamen commentarius construuntur cum dati
vo exemplum ut studeo legibus. Alterius est sciendum q verba que
sunt vere neutra absolute constitutur cum accusativo a parte post quae
tuor modis.

Ande versus.

Quamor inde modis quartum neutrallib addis. Ut doleo collis bellum

5

palefredus anhelat. Hic assisi viuit corydon ardebat aletum. Hinc curro
cursum iugredioqz domi. ¶ Alteri⁹ est sciēdū q̄ istud x̄bis credo dis. Iz sit
actiu⁹ tñ cōstrūt a parte post sicut x̄ba neutra absoluta: vt p̄z p̄ hos x̄bus
Credo deo vel crede deum: plus cr edere dico. Si credas in eum q̄ credis
vel eū. ¶ Sequt⁹ de x̄bis cōibus. ¶ Circa verba cōia est sciēdū q̄ x̄bi
cōe est illud q̄d h̄am passiu⁹ et sentiu⁹ actiu⁹ et passiu⁹ simul et sicut nouem
vtpz per doctrinale. Largior experior veneror moroz osculoz ortoz. Crimi
noz amplexor tibi sint cōia lector. Et bene si numeres Interpretor addere
debes. Et p̄ amplexor p̄t intelligi amplexoz. ¶ Alteri⁹ sciēdū est q̄ x̄ba
cōia q̄ significāt acti⁹ nē h̄st talem naturam sicut verba actiu⁹ et in q̄tum
significāt passi⁹ one sicut x̄ba passiu⁹ ut criminor petrū vel criminor a petro
¶ Alteri⁹ sciēdū est q̄ x̄ba cōia h̄st quatuor tpa participi⁹ sc̄ p̄fis p̄te
ritum et duo futura: vt de criminor habem⁹ criminās criminatus crimin
aturus et criminandus: vnde h̄st p̄fis in ens et futurū terminatum in rus: et
hoc in significatiōne actiu⁹ et futurū in dus in sigātione passiu⁹. et p̄teri⁹ ter
mīati in tus i vīraqz significatiōne: vt criminās petri⁹ crimiūtūr⁹ petri⁹ cri
minādūs a petro: criminatus petri⁹ vel a petro. ¶ Sequt⁹ de verbis depo
nētib⁹. ¶ Circa x̄ba deponētia sciēdū est q̄ x̄bi deponēs est illud q̄d
h̄z h̄am passiu⁹ ita q̄ terminat⁹ in or. et nō p̄t dimittere r. nec reddire i sub
actiu⁹ vt loquor te parle. et nō possimus dicere loquor te suis parle. vnde
sciēdū est q̄ x̄ba deponētia solebat esse cōia vt patet per actoz modoz
significādi. Que nūc deponit⁹ cōia x̄ba fuerit. Sz qz deposita sunt depo
nētia dicta. ¶ Alteri⁹ sciēdū est q̄ x̄ba deponētia sunt triplicia: qdā sunt
q̄ h̄st sigātione actiu⁹ et talia p̄strūtūr sicut x̄ba actiu⁹ et sequoz leporēm
et cognoscunt⁹ qf̄ de ipsi⁹ possim⁹ interrogare quoy alia sunt q̄ signāt pas
siōne tñ: et sunt quatuor tpa orizor moroz patiōr et nascoz. et ista cōstrūntur
sicut x̄ba passiu⁹ orizor a patre. et matre. alia sicut q̄ h̄st significatiōne
neutralē sicut verecūdor obiugor rixoz. et habent diuersas naturas a parte
post: qz aliqua sicut q̄ h̄st sigātione ignatā. et talia cōstrūnt cū abltō a parte
post: vt verecūdor p̄tō. alia cum batuō ut insidior petro. alia cum actō me
diātē p̄pōe cōtra vel ppter ut obiugor p̄pē argumenti⁹ rixoz cōtra petru⁹
alia cū actō vel ḡtō ut obliuiscor lectionis vel lectionē. ¶ Alterius sciēdū
est q̄ x̄ba deponētia h̄st tria tpa participi⁹ i significatiōne quā signāt: vt de
sequoz habem⁹ secutus et secuturus in sigātione actiu⁹: et sic de aliis x̄bis
deponētib⁹ q̄ h̄st significatiōne neutralē. Et si q̄rak de sequoz qz habem⁹
secunda ut p̄z in thobiade. sectare sectanda. Vlcedū est q̄ verba deponen
tia solebat esse cōia: vt patet q̄ actoz modoz significādi: et tuni habebant
quatuor tpa participi⁹. Sz qz depoluens etis vñsi tps nō h̄st nisi tria tpa par
ticipi⁹. sed tamē x̄ba deponētia q̄ carēt supinis nō habent nisi prefens tps
participi⁹. Et si queratur de istis sc̄ facio et liceo cuius generis sint respon
dēdū est q̄ facio est actiu⁹ sc̄dm rem: et neutrū sc̄dm vocem. sed liceo est
passiu⁹ sc̄dm rem: et actiu⁹ sc̄dm vocem. et etiā est actiu⁹ sc̄dm rem et pas
siōnu⁹ sc̄dm vocē. vñ liceo significat: ie suis p̄se. et liceoz. ie p̄se. vñ x̄bus.
Actiu⁹ liceo passionē significabit. Passiu⁹ liceoz actionē sigābit ¶ Et si
queratur de x̄bis deponētib⁹ terminatis in or. vt si possint dimittere r. sup o.
tur. recurrēdū est ad vñlum. ¶ Sequt⁹ de x̄bis vocatiūs. ¶ Circa verba
vocatiū est sciēdū q̄ x̄bi vctif⁹ est illud q̄d importat nōlationē ḡhalem
et sunt quicqz x̄ba vocatiua sc̄ nominor nōcupor. vocor dicoz et appelloz. x̄⁹.

Quinq; vocat' ua dices tātūmodo xba. Et possunt dupl'r capl. vno modo
qsi res q̄ precedit tres q̄ sequitur p̄tinēt ad idē: et sic sunt xba vocatiua: vt vo
cor petrus: scđo qsi res qui p̄cedit et res q̄ sequitur nō p̄tinēt idē: et sic sunt citi⁹
passiuā. Q̄ Vocatiua: vt vocor a magistro. C̄ Alteri⁹ est sciēdum q̄ xba vo
catua h̄sit talē naturā q̄ constrūtur cū nolatiuo a parte ante et cum ntō a
parte post q̄ ntlis positus a parte post est nomen pp̄fisi vel loco nois pp̄fisi
tanti ut ego vocor petrus. vnde nolatiuus a parte ante positus regitur ex
vi psone et ntlis positus a parte post regitur ex vi nature xbi. vñ de iis, ē cō
treuersia apud grāmaticos. qz quā dicitur q̄ sunt xba passiuā. aliū dicunt
q̄ sunt xba deponētia et isti vt credo magis attēndunt ad veritatem: et ideo
in q̄rū passiuā h̄sit constructionē passiuā vt vocor a re. Ideo in q̄rū sūt vicia
habet cōstrictionē sicut dictū est supius sc̄i cī ntō a pte ante et cī ntō a pte
post. dum tñ illi casus p̄tineat ad idē vel ad idē vident p̄tinere. C̄ Alteri⁹
est sciēdū q̄ xba vocatiua h̄sit duo r̄p̄a participit sc̄i p̄teriti ius terniū
et futuriū terciatiū in dūs i signifcat: de passiuā: vt de voco habem⁹ vocat⁹
vocādū. vñ ista xba sigēnt idē. C̄ Sedetur de interrogatiōib⁹. C̄ Quia
sepiissime q̄ plurimos iuuenes cōtingit deuare in respōsionib⁹ q̄ quatuor
localia aduerbia faciendis igit nōnulli in arte grāmatices erudit̄i respon
sione ralisi aduerbiorū de loco q̄rētā lucide tradidēt in modis seu formis
vt sedetur. C̄ Et p̄mo norādi est quatuor foze localia aduerbia de loco q̄ren
tia sc̄i quo qua vbi et vñ. quo tm̄ valet sicut ad quē locū. quā sicut q̄ quē locū
vbi sicut i quo loco. vñde sicut de quo loco. vñ. Quo p̄t ad qua: p̄ in vbi
vñ perit de. Unde vbi quo et qua loca q̄rū quatuor ista. C̄ Ad iteratio
nem factā p̄ quo respōdendū est trivit videlz p̄ nota. p̄ xba. et p̄ aduerbia.
Per aduerbia aut̄ iha. Huc illuc iſtūc intro fozas. et ex plū vt quovadis va
do. Huc vado fozas. et male enī dicere vado hic vado ibi. Et si querat qua
remelius respondet p̄ ista q̄ alta. Rōnem assignat̄ grāmatice talē. qz per
eandā habititudinē d̄fieri respōsio q̄ quā sit q̄slo. Si tñ aduerbiū quo im
portat habititudinē de ad. et similit̄ ista aduerbia huc illuc iſtūc iro fozas et
nō alia. qz tm̄ valet huc sicut ad hunc locū. et igitur respondendum est per
et nō q̄ alta. Si p̄ xba respondendū est p̄ primū supinū vt vado lectum. et si
talia uō habeat primū supinū debemus respondere per ultimū gerūdū. ut
quo vadis vado ad studendū. et si nō habeant ultimū gerūdū debem⁹
supplere p̄ primū supinū de facio cis. et per futurū optatiū modi xbi desi
cētis. vt p̄z p̄ tale romānū. Je voys ennyier pierre. vado factum vt mel
tedeat petru. si p̄ nota hoc est dupl'r. aut siḡt loci: aut alteri⁹ rei q̄ loci. si sunt
alteri⁹ rei q̄ loci: nūc respondendū est p̄ actū mediante ista pp̄one ad exem
plū primū vado ad ecclēsīa. Ex plū sc̄i vt vado ad missam. et Si talia
nota sunt p̄xīa hoc est tripl'r. aut sunt p̄xīa loci: aut alteri⁹ rei q̄ loci. si sunt
alteri⁹ rei q̄ loci: nūc respondendū est p̄ actū mediante pp̄one ad. vt vado
ad petru. Si talia sunt p̄xīa loci hoc est dupl'r. aut sunt p̄xīa nota regionis
principie ducatus comitatis vel patrie. aut sunt nota p̄xīa minoris loci q̄
illa videlz ciuitas ville castri vel villagii. Si primo respondendum est per
actū mediante ista pp̄one ad. ex plū vt quo vadit rex: ad frācīā. et Si scđo
hoc est dupl'r. aut sunt simplicia aut cōposita. Si primo respondendum est p̄
actū sine pp̄one vt quo vadis romā. et si scđo hoc est quadruplicē. aut ta
lia nota sunt cōposita ex duobus pp̄fisi. aut ex duobus apppellatiuis p̄.
velo precedente et appellatiuo subsequentē: aut ecclēsio. Si primo responde

dendis est p actiū casū sine ppōe: vt quo vadis cefar augustā. qd pponit de
cesar & augustus. Si scđ respondēndi est p actiū casum mediāte ista p
positiō ad: vt quo vadis ad clarū montē. tc. Si tercio respondēndum est
p actiū casū sine ppōe: vt quo vadis ad martinopolim. Si quarto respondē
dum est actiū casum mediāte ista ppōe ad: vt vado ad sanctū iohannē. t
ista quatuor nomia. rus. domus. militia. et humus militib⁹ romanis ap
propriata regulā ppriox obseruat⁹. **C** Ad iterrogationē factā p qua
dupl̄r valēnus scđ p nola et p aduerbia. Si p aduerbia per ista debemus
respondere scđ hanc illac. Exempli vt qua transitis: transiū hac illac
tc. Si p noīa hoc est dīvīr: aut talia sunt propria: aut appellatiua. Si sunt
appellatiua tunc debemus respondere p actiū mediāte ista ppositiō per:
vt qua transitis p villā: p ecclesiā. p camerā scolā. tc. Si talia sunt ppri
hoc est dupl̄r: vel talia noīa sunt ppriatūm: aut alteri⁹ loci. Si sunt p
ppriatūm tunc debemus respondere p actiū mediāte ista ppōne per: vt
qua transiūt rex p secanā: p ripariam: si pro talia noīa sunt ppriatūm alterius
loci hoc est dupl̄r: qr vel talia noīa sunt ppriatū regiōis: aut alteri⁹ loci mi
noris p regionis. si sunt ppriatū regionis tunc debemus respondere p actiū
mediāte ista ppōne p ut qua transitis p fraciā. tc. si alii talia sunt ppriatū
loci scđ castri ville ciuitatis: aut alteri⁹ loci minoris p regionis hoc ē dupl̄r
qr aut talia sunt simplicis figure: aut cōposita. Si cōposi te hoc est quadru
pliciter: qr vel talia noīa sunt cōposita ex duob⁹ ppriis: aut ex duob⁹ ap
pellatiuis: aut ex ppriō pcedēte & appellatiuo sequēte. aut econuerso. si ta
lia noīa sunt cōposita ex duob⁹ appellatiuis: aut ex appellatiuo precedē
te & ppriō sequēte. sic debem⁹ rfidere p actiū mediāte ista ppōne p. exēpli
primi vt qua transitis p villā nouā. tc. exēpli scđ vt qua transitis p ciuitate
x̄tēsi. tc. si vero talia sunt simplicis figure: aut cōposita ex duob⁹ ppriis
aut ex ppriō pcedēte & appellatiuo sequēte debemus rfidere p ablatuiū
sine ppōne: vt qua transiūt rex roma myrtlo rupella. tc. t talis ablatiū nō re
gitur sed aduerbia taliter ponit. Et pstrem rfidam obseruat⁹ ista quatuor noīa
rus. domus. militia. et humus vt appropriata sunt vt transiūt rure. tc.
C Ad iterrogationē factā p vbi dupl̄r possim⁹ rfidere scđ p aduerbia aut
noīa. si p aduerbia tunc p ista. hic illic istie: vt vbi est petrus. hic illic. tc.
li p noīa hoc est dupl̄r: aut talia sunt ppriatū: aut appellatiua. si appellatiua
tunc debem⁹ rfidere p ablatiū mediāte ista ppositiō in. exēpli vt vbi ē ma
gister in scola. tc. si talia noīa sunt ppriatū hoc ē dupl̄r. qr vel talia sunt ppri
atūm: aut alteri⁹ loci. si ppriatūm debem⁹ rfidere per ablatiū mediā
te ista ppōne in: vt vbi sunt pisces in vigena. tc. si talia noīa sunt ppriatū alteri⁹
loci: hoc est dupl̄r. qr vel talia sunt ppriatū regionis: aut alterius loci minoris
p regionis. si sunt ppriatū regionis tunc debem⁹ rfidere p ablatiū mediāte
ista ppōne in. Exēpli vt vbi est rex in fraciā. tc. si talia noīa sunt ppriatū al
terius loci scđ castri ville ciuitatis: aut alteri⁹ loci minoris p regionis hoc
est dupl̄r: qr aut talia noīa sunt simplicis figure: aut cōposita. si cōposita hoc est quadru
pliciter. qr aut talia noīa sunt ex duob⁹ ppriis: aut ex duob⁹ appellatiuis
aut ex ppriō pcedēte & appellatiuo sequēte. aut econuerso. si talia noīa sunt
cōposita ex duob⁹ appellatiuis: aut appellatiuo pcedente & ppriō sequēte
sic debem⁹ rfidere p ablatiū mediāte ista ppōne in: vt vbi ē rex i villa noua. tc.
exēpli scđ vbi est rex i scđ marētio i scđ iacobo. si talia noīa sunt sim
plicis figure: aut cōposita ex duob⁹ ppriis: aut ex ppriō pcedente & app

latius sequere hoc est dupl. q. aut sunt tertie declinatiois: aut pme vel scde
si sunt tertie debemus rfidere q ablti sine ppositione: exmpli vrbis est rex
a:unione. rc. et ista regulam obseruat istud nomine ius ut vbi est agricultor
rure. si talia nola sunt prime vel scde declinatiois hoc est dupl. q. talia sunt
singularis nueri: aut pli: si pli tunc debemus rfidere q ablti sine ppo: ex
pli ut vbi est rex athenis leoniscis. rc. si singlis nueri tunc debemus rfidere
q grifi casum ut vbi est rex rome: upelle. rc. et psepteram obseruat ista tria
no: a scz domus militia et humus. Exempli ut vbi est fores domi militie. rc.
ertales pdicti casus no: ppalor et appropelator n regitur s aduerbia
liter tenet ad questionem facit q vbi. Ad interrogacionem facta q vni triplici possu
mus rfidere. s. p nola q vba et q adiu. La tunc q ista rfidere de
mus hinc illuc iste. ut vni venio hinc illinc aut istinc. si rfidemus q
vba hoc est dupl: aut talia habeat supina aut no: si habeat supina debemus
rfidere q ultimum supini ut unde venis amatu lectu dormitu. si talia no: ha
beat supina hoc est dupl: q. aut talia habeat gerfida: aut no: si habeat ge
rfida fac debemus rfidere q lbdm gerfidiu c: ista ppositio de: ut vni venio
venio de studendo. si talia vero no: habeat gerfida neq; supina tunc debemus
rfidere q ultimum supini humis vbi facio cis. et q futuri optarim modi tas
sis vbi deficitis c: sua natura. exmpli ut unde venis venio de essendo ille
citus te deat petru. si vero rfidemus q nola hoc est dupl: aut sur ppia aut
appellativa. si sunt appellativa tunc debemus rfidere q ablti c: ista ppositio de:
ut unde venis venio de ecclesia de camera de villa de loco de studio. si
talia nola sunt ppia hoc est dupl: q vel talia sunt ppia flumior: aut alteri
loci. si sunt ppia flumior debemus rfidere q ablti c: ista ppo: de: ut venio
de rodano de vilgena de liget. si talia nola sunt ppia alteri loci hoc est dupl:
ut vel talia sunt ppia regionis: aut alteri loci minoris q regionis. si sunt p
pia regionis tunc debemus rfidere q ablti mediate ppo: de: ut vni venio
de fracia de vasconia de anglaterra de hyspania. si talia nola sunt ppia
alterius loci scz castri ville ciuitatis: aut alterius minoris loci q regionis
hoc est dupl: q. aut talia nola sunt simplicis figure: aut composite. si compo
site hoc est quadupl: q. aut talia nola sunt composite ex duob: ppis aut
ex duobus appellatiuis: aut ex ppio precedente et appellativo sequente: aut
ecoverso. si talia nola sunt composite ex duobus appellatiuis: aut ex appella
tivo precedente et ppio sequente tunc debemus rfidere q ablti c: ista ppositio de.
Exempli palmi ut vni venio de villa noua: exmpli sedi ut venio
de st: lohane. rc. si autem talia nola sunt simplicis figure: aut composite ex
duobus ppis noib: tunc rfidendi est q ablti casum sine ppo: ut vni ve
nit rex romanorum. rc. et talis ablativus no: regitur s aduerbialiter tenet
ad interrogacionem facta q vni. Et ista quatuor nola scz nis domus militia et
humus ut appropiata pseptem regulam obseruant. exempli ut petrus venit
rure domo militia humo. Et hec de interrogacionibus modernorum gra
maticorum dicta sufficiant.

¶ Nature verbor: una cum interrogacionib: a Magistro Petro le Ham
edite ac impressae Marisius in vico sancti matutini Pro Dyoniso Bosse

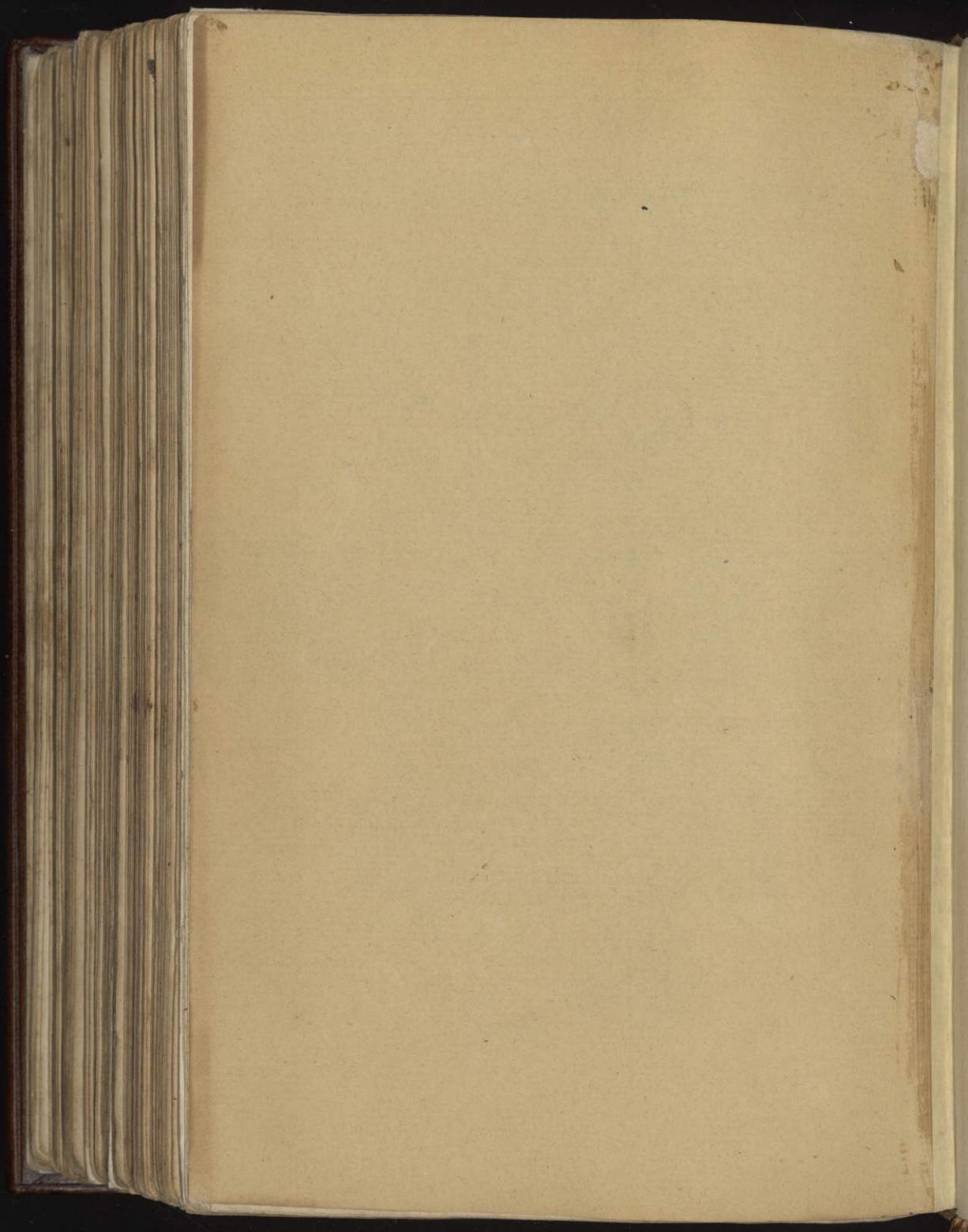
969 7^e partie.

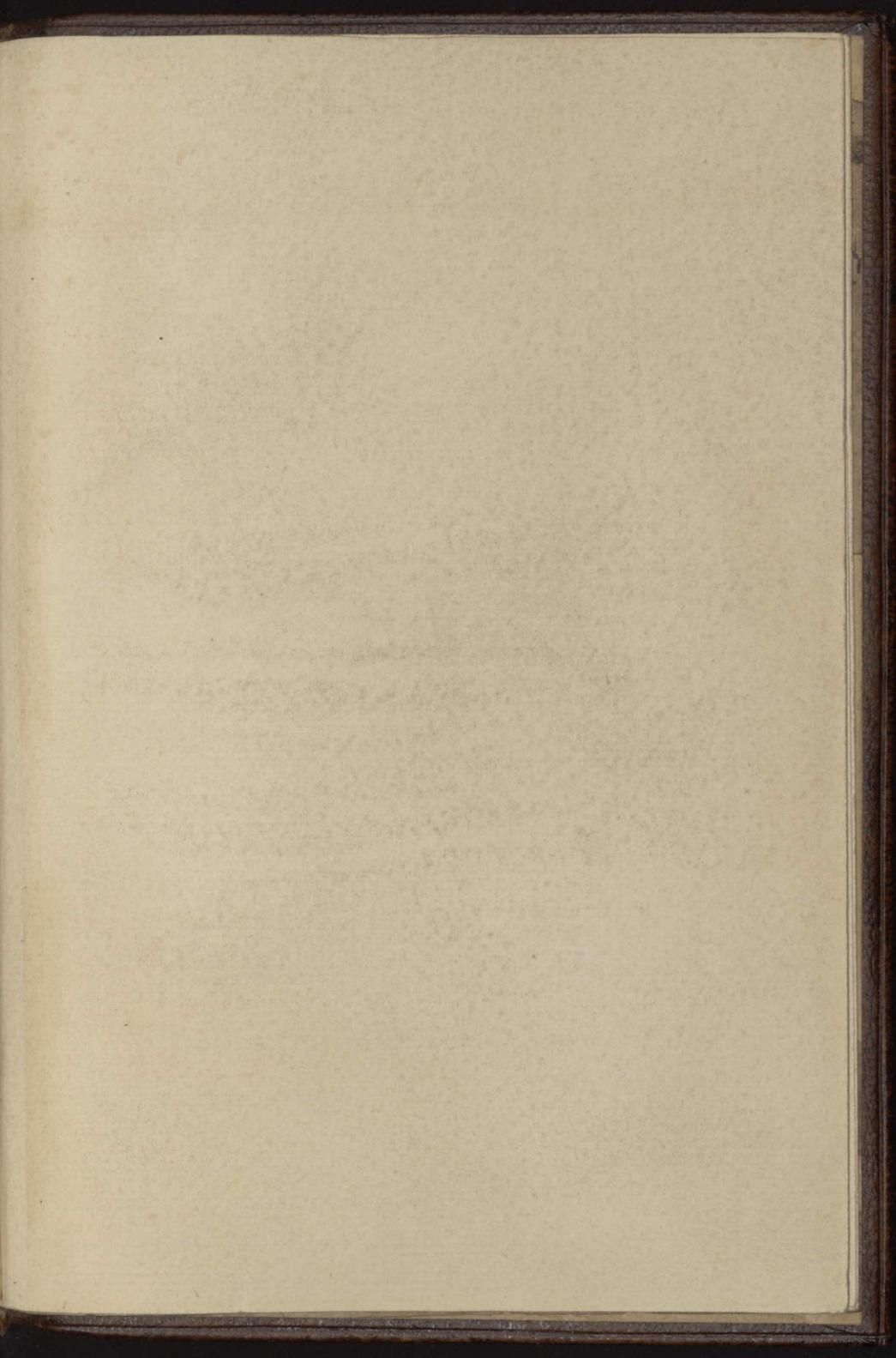
Braddwardin (Thomas).
Arithmetica. (Lond. 1498) in 4.
Double du 802 A 3e partie

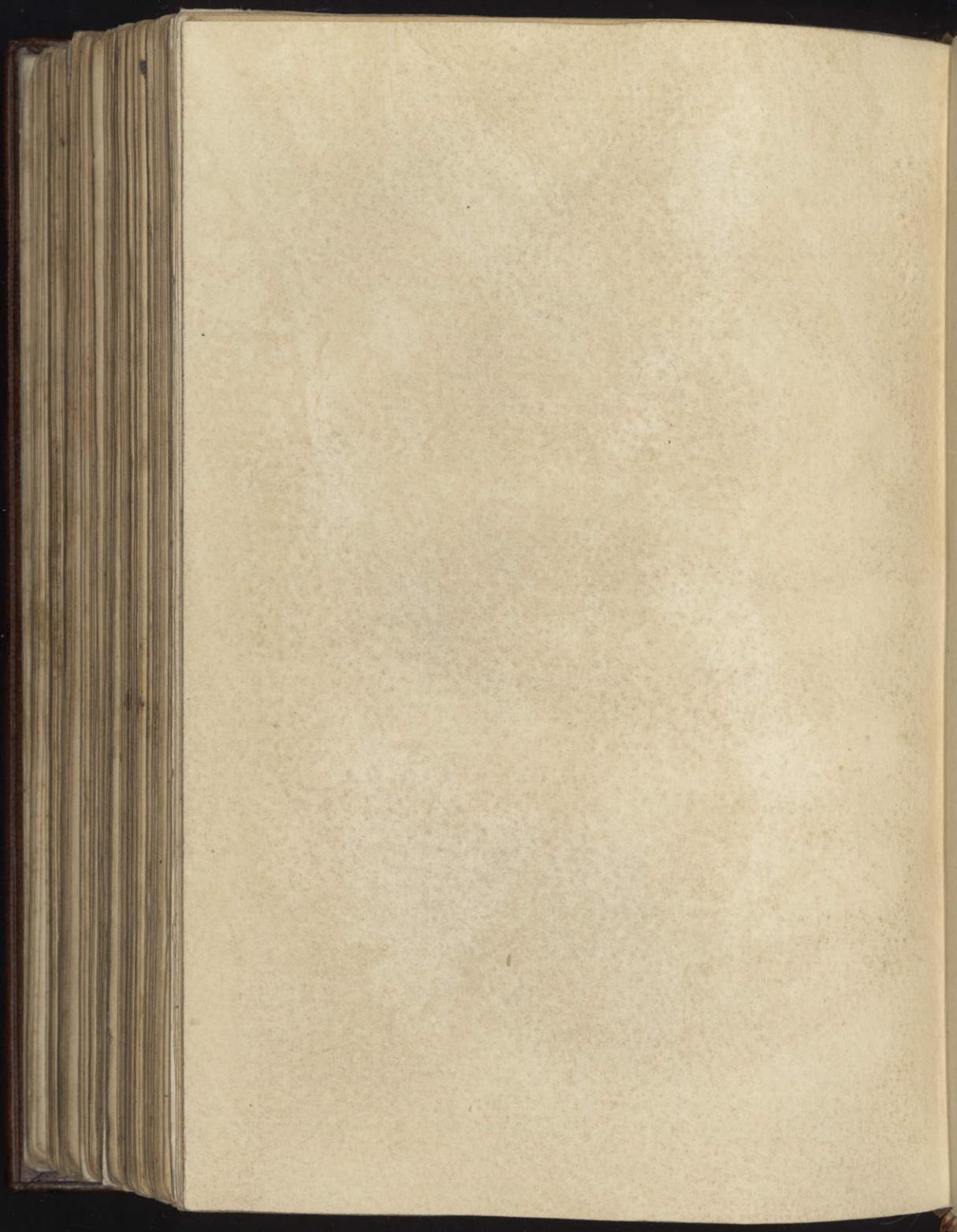
Echangé en 1895 avec la
Bibliothèque Nationale.

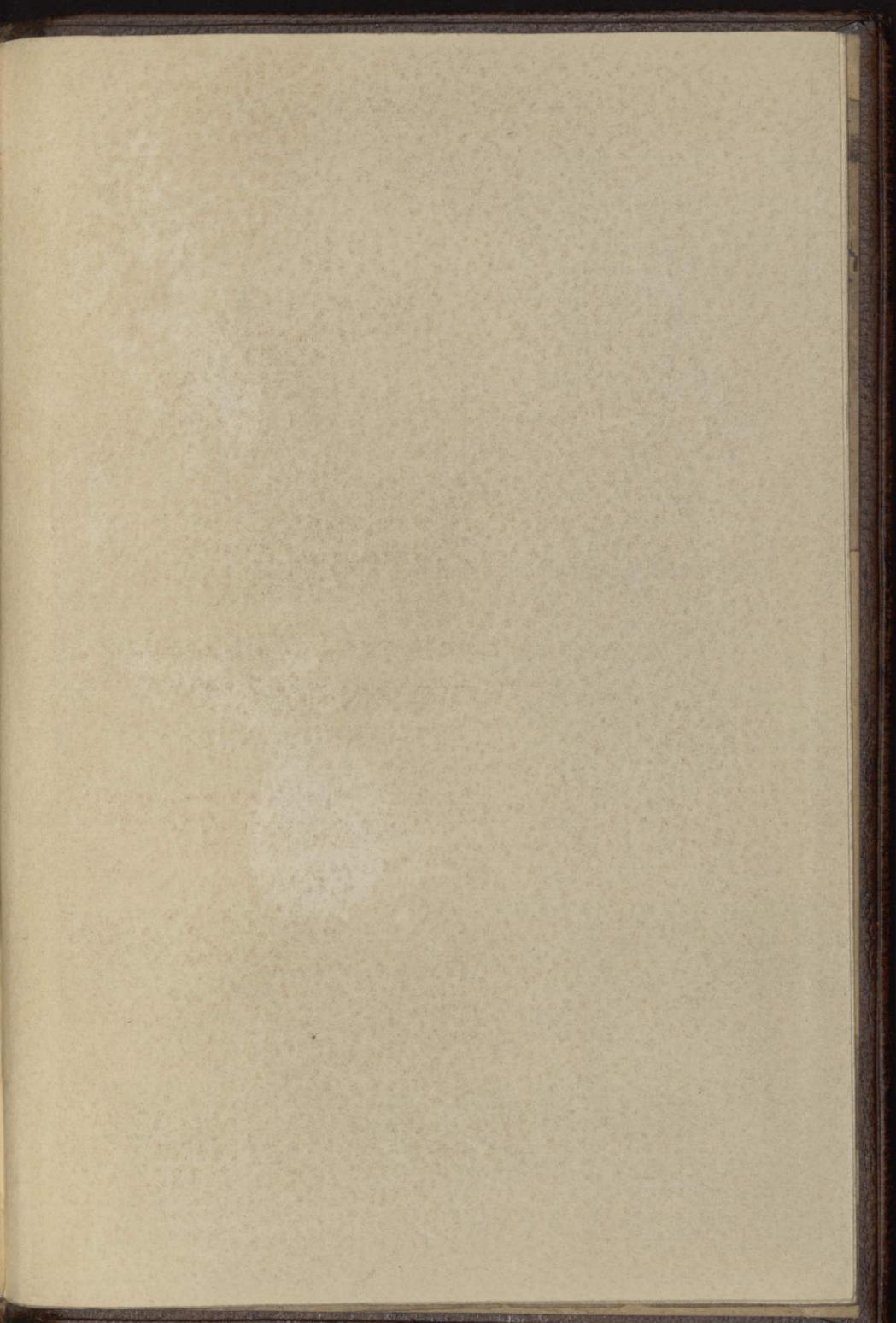

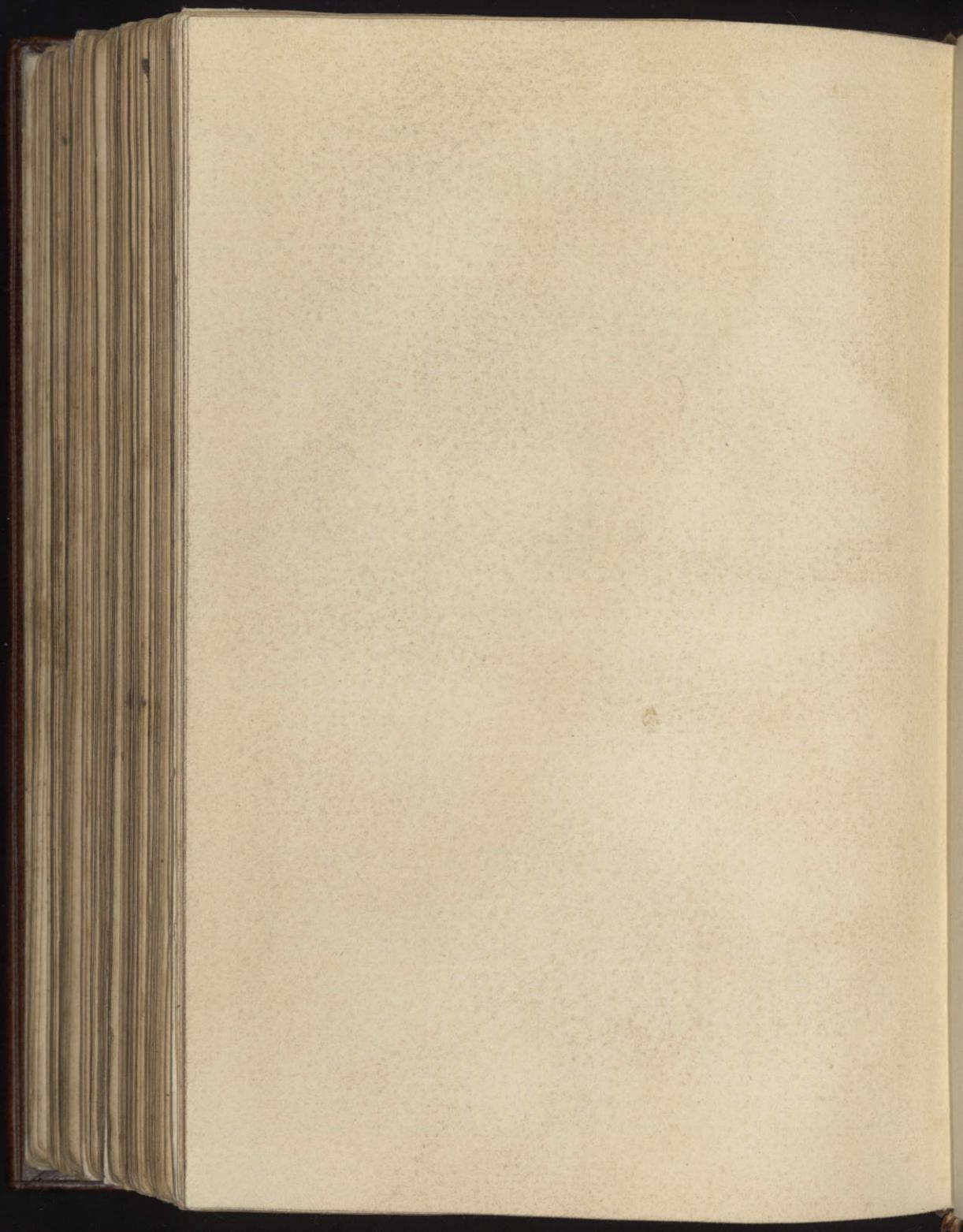
Le 22 mars

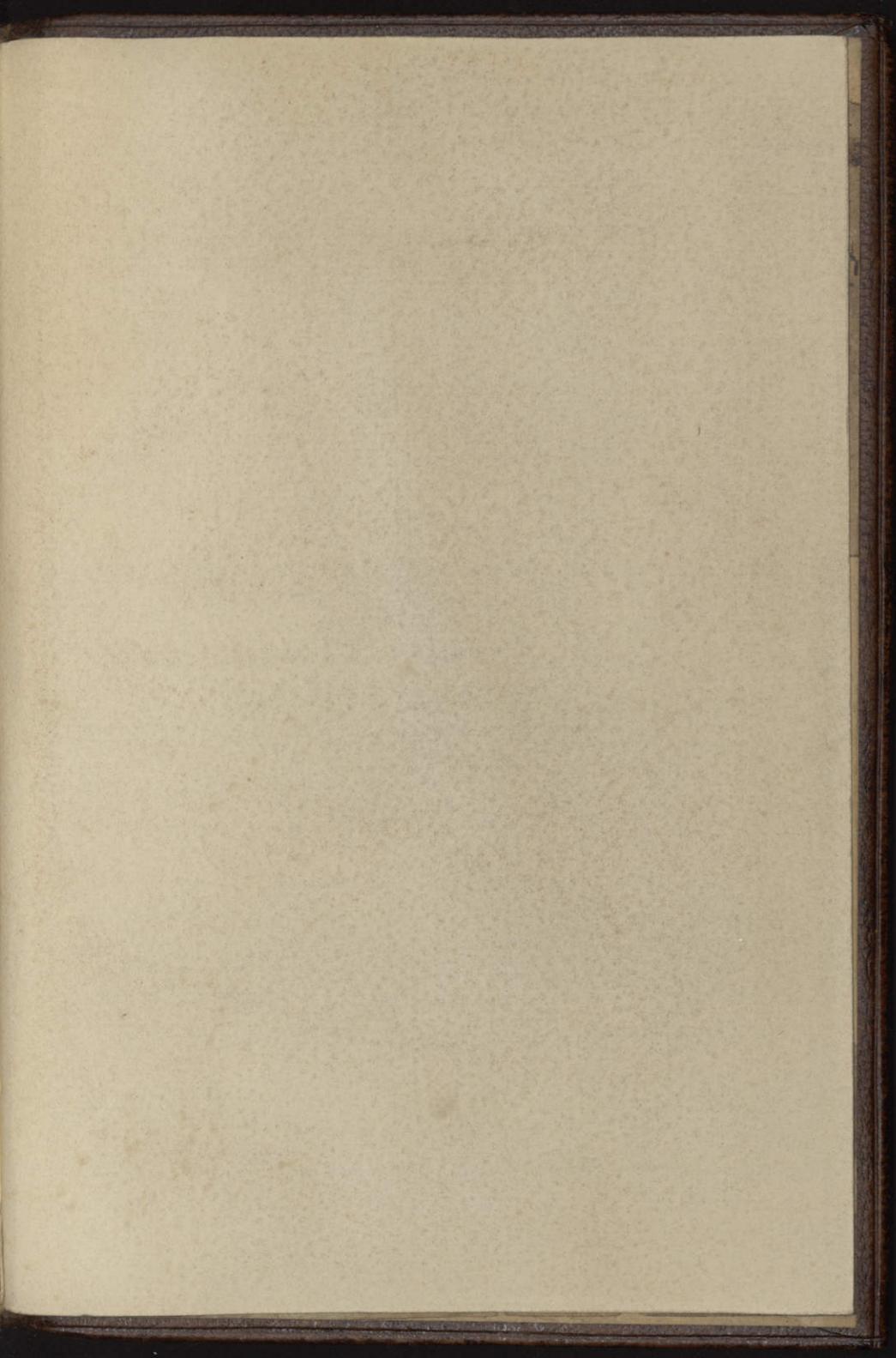

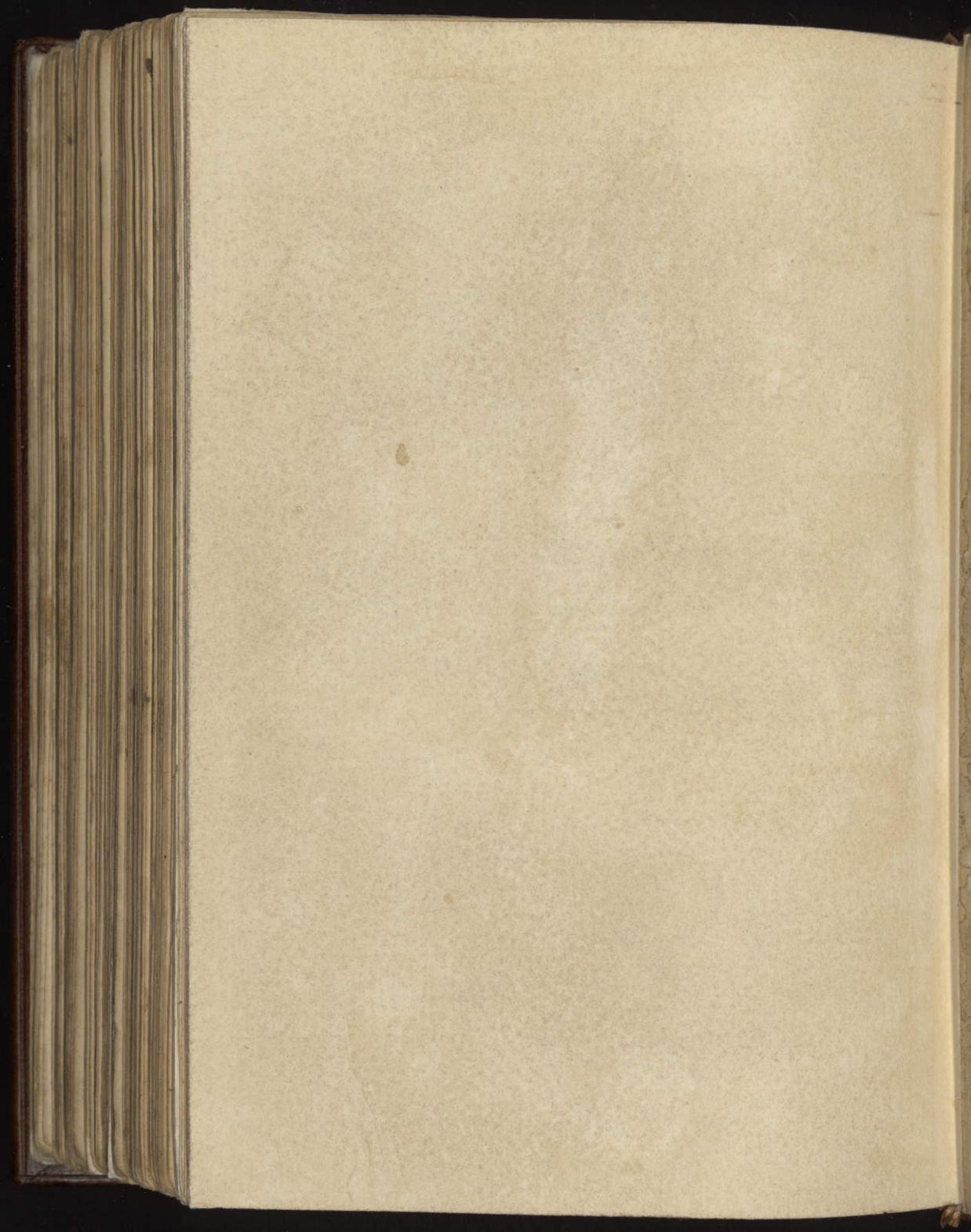

hōc vñ laborū
Si cōmunt Am
pīus aīs

o fīt
fīt

Emmā

Petens ēg

pātūn pātūn

CE 110

R

